

בשלחנו, שכתב בטעמא שלא יסב אימין שהרי דרך לאכול בימין, (והלך בשלחנו בשיטת הרשב"ם בפסחים שם), אם בדיעבד היסיב בימין יצא ידי הסיבה, ורק שסכנה היא לו. (ועי' במ"ב סי' תע"ב סי"ג, מהרש"ל על הטור סי' תע"ב, הובא בב"ח שם).

ולפי זה מובן למה ציין כ"ק אדמו"ר להרמב"ם, אף שדרכו בהגדה לציין תמיד לשו"ע רבינו, משום שרק הרמב"ם סב"ל דהסיבת ימין לא הוה הסיבה כלל, משא"כ אדה"ז בשולחנו, הולך בדרך הרשב"ם בפסחים שם, דהא דהסיבת ימין לא שמיה הסיבה, טעם צדדי לכך, שהרי צריך לאכול בימין, ושלא יבא לידי סכנה. אולם אם בדיעבד היסיב אימין שפיר חשיב הסיבה. כנ"ל. ומה מאוד מדויק מה שציין כ"ק אדמו"ר להרמב"ם דווקא.

זרוע וביצה

הת' יצחק פינחס ראז

ישיבה אור אלחנן חב"ד ל.א. קא.

כ' כ"ק אדמו"ר בהגש"פ "הזרוע כו' הביצה. כי צ"ל שני תבשילין אחד זכר לפסח ואחד זכר לחגיגה (פסחים קיד, ב) ואמרינן בירושלמי שמנהג לקחת זרוע וביצה (ביעא בלשון ארמי) כלומר בעא רחמנא למפרק יתנא בדרעא מרממא (כל בו הובא בב"י, אבודרהם). יש שכתבו דלוקחים ביצה משום שעושים זכר לאבלות דחורבן ביהמ"ק. וצע"ק דמוכח במשנה ובירושלמי דגם בזמן ביהמ"ק היו לוקחים שני תבשילין ואז לא עשו זכר לאבלות. וא"כ נצטרך לומר אשר מאות בשנים לקחו מין אחד לזכר החגיגה ואחר החורבן שינו מנהג זה". עכלה"ק.

ולכאורה צ"ב, הלא הב"י [שמביא הכלבון] שהרבי מעתיק כותב למה לוקחים הזרוע והביצה ומיד אח"כ הטעם דזכר לאבלות דבהמ"ק [ועיי"ש בד"מ שאין אנו יכולים להקריב

הק"פ], ולמה לא העמיד הסוגריים שבהמקור [כל בו הובא בב"י] אחרי כל הטעמים, ואז להקשות על טעם השני.

אלא דהאמת יורה דרכו דלשון זה "ויש שכתבו וכו'" הוא לשון המשנה ברורה [רק שבמשנ"ב מוסיף לשון הד"מ הנ"ל], והמעייין בדברי הכלבו יראה שאין כוונתו ליתן טעם נוסף למה לוקחים ביצה.

דהנה ה"ארחות חיים" בהל' פסח מביא כל דיני הלילה ובתוך דבריו אומר שמביאין סל ובו ירקות כגון כרפס וחזרת והזרוע צלי זכר לפסח וביצה מבושלת זכר לחגיגה וג' מצות. ומביא הירושלמי הנ"ל למה נוהגין ליקח זרוע וביצה כי בעא רחמנא וכו', ואחר שמסיים כל דיני הנהגת הסדר כ' והנה לך טעמי הדברים שעושין בסדר על מה ועל מה וכו' וכ' דמביאין זרוע צלי וביצה מבושלת "והמבושל עושין מביצה זכר לאבלות ביהמ"ק וי"א מפני שהיא קלה להתבשל ולעיל פירשתי טעם נוסף".

הרי מפורש מהא"ח שהטעם דאבילות ביהמ"ק קאי על עצם לקיחת הביצה [ועייין גם בד"מ הארוך שמביא הירושלמי הנ"ל וממשיך "וי"א מפני אבילות וכו'"], אבל הכלבו כשבא להעתיק דברי הא"ח [וכידוע שהכלבו הרבה להעתיק מהא"ח, עייין שה"ג ערך ר' אהרן הכהן מלוניל וערך כלבו] העתיק כל דבריו גם מה שכתב מתחילה דברי הירושלמי [בחלק הדינים] וגם מה שכ' בחלק הטעמים [מפני אבילות וקלה להתבשל] והשמיט הא "לעיל כתבתי טעם נוסף".

וי"ל דכוונת הכלבו בהביאו הטעמים דזכר לאבלות וקלה להתבשל הוא לא על עצם לקיחת הביצה אלא על הטעם למה מבשלין הביצה [והא דצולין הזרוע הוא דהוה זכר לק"פ], ומדוויקים הם בלשונו דכ' "והמבושל עושין מביצה וכו'" דמתחיל מענין הבישול [אחרי שמסיים בענין צליית הזרוע, עיי"ש], וכן מהא דמביא הטעם ד"קלה להתבשל" דזה נראה יותר טעם על ענין הבישול ["דקלה להתבשל"], מטעם על עצם לקיחת הביצה.

וכן מדוייק בהב"י שמלכתחילה מביא הכלבו שמביא הירושלמי למה לוקחין זרוע וביצה, ואח"כ כותב [לא באופן של טעם נוסף, אלא] "המבושל עושין מביצה וכו'".

ויש להעיר דה"מכתם" מביא גם הטעם דקלה להתבשל, אלא דמוסיף "ומצוי לכל" ואולי מזה משמע דקלה להתבשל הוא גם טעם על עצם לקיחת הביצה [אם לא נאמר שלצדדין קתני ו"קלה להתבשל" קאי על בישול הביצה ולא צלי, ו"מצוי לכל" קאי על לקיחת הביצה]. ועצ"ע בכהנ"ל.

ובהאי ענינא יש להעיר דבר חדש מהשבלי הלקט [וכן העתיקו בתניא רבתי], שכותב שמביאין לפני קורא ההגדה שני תבשילין וחזרת וכו', ושוב כ' דמביאין לפניו זרוע וביצה זכר לק"פ וחגיגה, ומשמע מדבריו שהשני תבשילין והזרוע והביצה תרי מיילי נינהו. וצ"ע.

נגלה

בדיו המגביה מציאה לחבירו

הרב יעקב משה וואלבערג
ר"מ בישיבה

בגמ' ב"מ דף י, א "ר"י אמר המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו". ונחלקו התוס' והרמב"ן בשיטתו, דהתוס' מפרש דאף דסב"ל לר"י דתופס לבע"ח במקום שחב לאחרים לא קנה, מ"מ במציאה מהני ההגבהה לחבירו, דמיגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי'.

והרמב"ן מפרש, דהא דמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו - לר"י - אינו שייך להא דתופס לבע"ח דכיון שאין לאף אחד זכות במציאה, לא שייך לומר ע"ז דחב לאחרינא.